

טיוטת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס'...) (תיקונים שונים) – הסמכת ועדת השרים לענייני

חקיקה

הצעה להחלטה

מ ח ל י ט י מ :

- א. לאשר עקרונית את טיוטת חוק-יסוד הממשלה (תיקון מס'...) (תיקונים שונים) – (מצ"ב נוסח תזכיר החוק אשר הופץ להערות הציבור).
- ב. להסמיך את ועדת השרים לענייני חקיקה לאשר, על דעת הממשלה, את הנוסח הסופי של הצעת החוק שתוגש לכנסת.
- ג. בהתאם לסעיף 81(ג) בתקנון הכנסת, לבקש מוועדת הכנסת לקצר את תקופת ההנחה ולהקדים את הדיון בהצעת החוק.
- ד. בהתאם לסעיף 88(ב) בתקנון הכנסת לבקש מוועדת הכנסת להתיר את הקריאה השנייה בהצעת החוק ביום הנחתה על שולחן הכנסת.

דברי הסבר

רקע כללי

בשנת התש"ף יצרה הכנסת מוסד חדש במשטר הישראלי הוא ממשלת חילופים, קרי ממשלה שבה מכהנים לסירוגין ראש ממשלה וראש ממשלה חלופי. ראו תיקון מס' 8 לחוק-יסוד: הממשלה. הממשלה ה-35 והממשלה ה-36 הוקמו שתיהן כממשלת חילופים. לאור הניסיון שהצטבר עד כה וכדי לשפר את ההסדרים הנוגעים לאופן פעולתה של ממשלת חילופים מוצעים עתה תיקונים אחדים בחוק היסוד.

לפי סעיף 13א(ג) לחוק-יסוד: הממשלה (להלן – חוק היסוד), מאפיין מרכזי של ממשלת חילופים הוא שכל שר וסגן שר בה מזוהה כבעל זיקה לראש הממשלה או לראש הממשלה החלופי. מאפיין מרכזי נוסף הוא שוויון הכוח בין שני ה"גושים" הפוליטיים שנוצרים עקב זיהוי זה. על כן מורה סעיף 13א(ד)(1) לחוק היסוד, ברישה שבו, כי מספר השרים המזוהים כבעלי זיקה לראש הממשלה יהיה שווה למספר השרים המזוהים כבעלי זיקה לראש הממשלה החלופי. עם זאת, חוק היסוד מתייחס גם למצב שבו שוויון מספרי כזה לא יהיה קיים, מכל טעם שהוא, בין בשלב כינון הממשלה ובין מאוחר יותר במהלך כהונתה. סעיף 13א(ד)(1) לחוק היסוד קובע, בסיפה שבו, כלל משלים שלפיו במצב כזה של אי שוויון מספרי "תקבע הממשלה מנגנון הצבעה שלפיו כוח ההצבעה של כלל השרים בעלי הזיקה לראש הממשלה בממשלה יהיה שווה לכוח ההצבעה של כלל השרים בעלי הזיקה לראש הממשלה החלופי, או כללים לעניין אופן קבלת ההחלטות שיבטיחו יחס כאמור". אלא שלפי סעיף 13א(ד)(2) לחוק היסוד כלל משלים זה חל רק ביחס למליאת הממשלה ואילו ביחס לוועדות השרים (בסייגים מסוימים) חל רק הכלל הבסיסי המחייב שוויון מספרי. כדי לאפשר לממשלת חילופים גמישות נוספת באופן פעילותה באמצעות ועדות שרים, מוצע, מצד אחד, לבטל את החובה המחייבת שוויון מספרי כאמור בין חברי אותן ועדות מקרב כל אחד מה"גושים", ומצד שני, להחיל גם על ועדות אלו את הכלל המשלים הקבוע בסעיף 13א(ד)(1) לעניין הצורך בקביעת מנגנון הצבעה או כללים לעניין אופן קבלת ההחלטות.

בנוסף, מוצע לקבוע כי ראש הממשלה יהיה ראשי למנות שני סגני שרים, במקום שר אחד (כפי שנקבע לגבי כל השרים).

ממשלת חילופים היא ממשלה שבה מכהנים לסירוגין חבר הכנסת שהרכיב אותה וחבר הכנסת נוסף. ביצוע החילופין הוא יסוד משמעותי בממשלה כזאת, מבחינה ציבורית ופוליטית. שני חברי הכנסת האמורים מושבעים מראש לתפקידיהם ומועד החילופים אף הוא נקבע ומוצהר מראש בעת השבעת הממשלה, וזאת כדי להבטיח שההחלפה תעשה ללא צורך בקבלת אמון הכנסת וללא תלות ברצונו של ראש הממשלה המכהן ראשון לקיים את ההסכמה להחלפה. כדי להבטיח כי ביצוע החילופים לא יסוכל בדרך של תמיכת חברי הכנסת, שהם חברי סיעות ששריהן היו מזוהים עם ראש הממשלה שכיהן ראשון, בהצעת חוק להתפזרות הכנסת, מוצע לקבוע מנגנון המבטיח כי במקרה כזה יתבצעו חילופים בין ראשי הממשלה. כמו כן, מוצע לקבוע כי חילופים יתקיימו גם אם לא נתקבל חוק תקציב עד המועד הקבוע לפי סעיף 36 לחוק-יסוד: הכנסת. זאת כדי לתת מענה לחשש דומה, שמא אי-קבלת חוק התקציב השנתי תשמש ככלי לסיכול ביצוע החילופים.

סעיף 43 לחוק היסוד, שעניינו אי אמון בממשלת חילופים קובע לאמור: "43. החליטה הכנסת להביע אי-אמון בממשלת חילופים ולהביע אמון בממשלה אחרת, לפי סעיף 28, לא יהיו ראש הממשלה וראש הממשלה החלופי בממשלת החילופים שבה הובע אי-האמון רשאים לעמוד בראשות הממשלה האחרת".

הסעיף האמור משתלב במערך הכולל של ההסדרים הנוגעים לממשלת חילופים אשר מטרתם להבטיח יציבות ולצמצם את החשש מפני סיכול ההסכמה על החילופים בדרכים פרלמנטריות עוקפות. הסעיף מקטין את התועלת האישית והפוליטית שתצמח לראש הממשלה או לראש הממשלה החלופי מפירוק ממשלת החילופים והקמת ממשלה חדשה בראשותו, תוך עקיפת המחויבות שהתחייב בעת הרכבת ממשלת החילופים. ואולם סעיף 43 בנוסחו היום מתייחס רק למצב שבו הממשלה החדשה תקום בדרך של הבעת אי אמון לפי סעיף 28 לחוק היסוד. מוצע להחליף את הוראת הסעיף האמור כך שיתייחס לכל המצבים שבהם תיכון ממשלה חדשה בתקופת כהונתה של אותה הכנסת שבה הוקמה ממשלת החילופים.

עוד מוצע לקבוע כי מי שכהן כראש הממשלה או כראש הממשלה החלופי בממשלת החילופים לא יוכל לכהן כשר בממשלה החדשה כאמור, ולא רק כראש הממשלה בה.

מוצע לאשר עקרונית את טיוטת חוק היסוד בממשלה ולהסמיך את ועדת השרים לחקיקה לאשר, על דעת הממשלה, את נוסחה הסופי של הצעת החוק שתוגש לכנסת. כמו כן, ועל מנת לזרז את הליך החקיקה בכנסת, מוצע לפנות ליו"ר ועדת הכנסת לפי תקנון הכנסת, בבקשה לכנס את הוועדה, כדי שתחליט על קיצור תקופת ההנחה של הצעת החוק לפני הדיון בקריאה הראשונה, בהתאם לאמור בסעיף 81 לתקנון הכנסת, וכן בבקשה להתיר את הדיון בקריאה השנייה ביום הנחת ההצעה על שולחן הכנסת, לפי סעיף 88 לתקנון הכנסת.

תזכיר החוק פורסם באתר החקיקה הממשלתי ביום 22.06.2021, והוא פתוח להערות הציבור עד ליום 26.06.2021 בשעה 23:00. ככל שהיינה הערות שיוטמעו, תועבר טיוטה מעודכנת.

נתונים כלכליים וההשפעה על משק המדינה

לא רלוונטי

תקציב

הצעת החוק כוללת תיקון שיתיר מינוי של שני סגני שרים במשרד ראש הממשלה, בשונה מהדין הקיים המתיר מינוי של סגן שר אחד בלבד, כמו במשרדי ממשלה אחרים. בהתאם תתכן תוספת עלות תקציבית הכרוכה בכהונתו של סגן שר. יצוין כי עלות העסקה כוללת של סגן שר, לרבות לשכר ועוזרים, היא כ-3.3 מליון ₪ לשנה.

השפעת ההצעה על מצבת כח אדם

כאמור, קבלת ההצעה תאפשר גיוס של עובדי לשכת סגן השר הנוסף במשרד ראש הממשלה.

עמדת שרים אחרים שההצעה נוגעת לתחום סמכותם

החלטות קודמות של הממשלה בנושא

אין.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד יוזם ההצעה

עמדת היועצת המשפטית של משרד המשפטים היא כי אין מניעה משפטית בהעלאת ההצעה (ראו חוות דעת מצורפת).

סיווגים*

סיווג ראשי: 07 חקיקה ממשלתית

תחום פעולה עיקרי: 07 אכיפת החוק.

מוגש על ידי שר המשפטים

י"ג בתמוז התשפ"א
23 ביוני 2021

חוות דעת משפטית הנלווית להצעת החלטה לממשלה

נושא הצעת ההחלטה:

טיוטת חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס'...) (תיקונים שונים) – הסמכת ועדת השרים לענייני חקיקה

תמצית ההצעה בהתייחס להיבטי המשפטיים:

בשנת התש"ף יצרה הכנסת מוסד חדש במשטר הישראלי הוא ממשלת חילופים, קרי ממשלה שבה מכהנים לסירוגין ראש ממשלה וראש ממשלה חלופי. ראו תיקון מס' 8 לחוק-יסוד: הממשלה. הממשלה ה-35 והממשלה ה-36 הוקמו שתיהן כממשלת חילופים. לאור הניסיון שהצטבר עד כה וכדי לשפר את ההסדרים הנוגעים לאופן פעולתה של ממשלת חילופים מוצעים עתה תיקונים אחדים בחוק היסוד.

לפי סעיף 13א(ג) לחוק-יסוד: הממשלה (להלן – חוק היסוד), מאפיין מרכזי של ממשלת חילופים הוא שכל שר וסגן שר בה מזוהה כבעל זיקה לראש הממשלה או לראש הממשלה החלופי. מאפיין מרכזי נוסף הוא שוויון הכוח בין שני ה"גושים" הפוליטיים שנוצרים עקב זיהוי זה. על כן מורה סעיף 13א(ד)(1) לחוק היסוד, ברישה שבו, כי מספר השרים המזוהים כבעלי זיקה לראש הממשלה יהיה שווה למספר השרים המזוהים כבעלי זיקה לראש הממשלה החלופי. עם זאת, חוק היסוד מתייחס גם למצב שבו שוויון מספרי כזה לא יהיה קיים, מכל טעם שהוא, בין בשלב כינון הממשלה ובין מאוחר יותר במהלך כהונתה. סעיף 13א(ד)(1) לחוק היסוד קובע, בסיפה שבו, כלל משלים שלפיו במצב כזה של אי שוויון מספרי "תקבע הממשלה מנגנון הצבעה שלפיו כוח ההצבעה של כלל השרים בעלי הזיקה לראש הממשלה בממשלה יהיה שווה לכוח ההצבעה של כלל השרים בעלי הזיקה לראש הממשלה החלופי, או כללים לעניין אופן קבלת ההחלטות שיבטיחו יחס כאמור". אלא שלפי סעיף 13א(ד)(2) לחוק היסוד כלל משלים זה חל רק ביחס למליאת הממשלה ואילו ביחס לוועדות השרים (בסייגים מסוימים) חל רק הכלל הבסיסי המחייב שוויון מספרי. כדי לאפשר לממשלת חילופים גמישות נוספת באופן פעילותה באמצעות ועדות שרים, מוצע, מצד אחד, לבטל את החובה המחייבת שוויון מספרי כאמור בין חברי אותן ועדות מקרב כל אחד מה"גושים", ומצד שני, להחיל גם על ועדות אלו את הכלל המשלים הקבוע בסעיף 13א(ד)(1) לעניין הצורך בקביעת מנגנון הצבעה או כללים לעניין אופן קבלת ההחלטות.

בנוסף, מוצע לקבוע כי ראש הממשלה יהיה ראשי למנות שני סגני שרים, במקום שר אחד (כפי שנקבע לגבי כל השרים).

ממשלת חילופים היא ממשלה שבה מכהנים לסירוגין חבר הכנסת שהרכיב אותה וחבר הכנסת נוסף. ביצוע החילופין הוא יסוד משמעותי בממשלה כזאת, מבחינה ציבורית ופוליטית. שני חברי הכנסת האמורים מושבעים מראש לתפקידיהם ומועד החילופים אף הוא נקבע ומוצהר מראש בעת השבעת הממשלה, וזאת כדי להבטיח שההחלפה תעשה ללא צורך בקבלת אמון הכנסת וללא תלות ברצונו של ראש הממשלה המכהן ראשון לקיים את ההסכמה להחלפה. כדי להבטיח כי ביצוע החילופים לא יסוכל בדרך של תמיכת חברי הכנסת, שהם חברי סיעות ששריהן היו מזוהים עם ראש הממשלה שכיהן ראשון, בהצעת חוק להתפזרות הכנסת, מוצע לקבוע מנגנון המבטיח כי במקרה כזה יתבצעו חילופים בין ראשי הממשלה. כמו כן, מוצע לקבוע כי חילופים יתקיימו גם אם

לא נתקבל חוק תקציב עד המועד הקובע לפי סעיף 36 לחוק-יסוד: הכנסת. זאת כדי לתת מענה לחשש דומה, שמא אי-קבלת חוק התקציב השנתי תשמש ככלי לסיכול ביצוע החילופים.

סעיף 43 לחוק היסוד, שעניינו אי אמון בממשלת חילופים קובע לאמור: "43ח. החליטה הכנסת להביע אי-אמון בממשלת חילופים ולהביע אמון בממשלה אחרת, לפי סעיף 28, לא יהיו ראש הממשלה וראש הממשלה החלופי בממשלת החילופים שבה הובע אי-האמון רשאים לעמוד בראשות הממשלה האחרת".

הסעיף האמור משתלב במערך הכולל של ההסדרים הנוגעים לממשלת חילופים אשר מטרתם להבטיח יציבות ולצמצם את החשש מפני סיכול ההסכמה על החילופים בדרכים פרלמנטריות עוקפות. הסעיף מקטין את התועלת האישית והפוליטית שתצמח לראש הממשלה או לראש הממשלה החלופי מפירוק ממשלת החילופים והקמת ממשלה חדשה בראשותו, תוך עקיפת המחויבות שהתחייב בעת הרכבת ממשלת החילופים. ואולם סעיף 43 בנוסחו היום מתייחס רק למצב שבו הממשלה החדשה תקום בדרך של הבעת אי אמון לפי סעיף 28 לחוק היסוד. מוצע להחליף את הוראת הסעיף האמור כך שיתייחס לכל המצבים שבהם תיכון ממשלה חדשה בתקופת כהונתה של אותה הכנסת שבה הוקמה ממשלת החילופים.

עוד מוצע לקבוע כי מי שכיהן כראש הממשלה או כראש הממשלה החלופי בממשלת החילופים לא יוכל לכהן כשר בממשלה החדשה כאמור, ולא רק כראש הממשלה בה.

לפיכך, מוצע לאשר עקרונית את טיוטת חוק היסוד בממשלה ולהסמיק את ועדת השרים לחקיקה לאשר, על דעת הממשלה, את נוסחה הסופי של הצעת החוק שתוגש לכנסת. כמו כן, ועל מנת לזרז את הליך החקיקה בכנסת, מוצע לפנות ליו"ר ועדת הכנסת לפי תקנון הכנסת, בבקשה לכנס את הוועדה, כדי שתחליט על קיצור תקופת ההנחה של הצעת החוק לפני הדיון בקריאה הראשונה, בהתאם לאמור בסעיף 81 לתקנון הכנסת, וכן בבקשה להתיר את הדיון בקריאה השנייה ביום הנחת ההצעה על שולחן הכנסת, לפי סעיף 88 לתקנון הכנסת.

יצוין תזכיר החוק פורסם באתר החקיקה הממשלתי ביום 22.06.2021, והוא פתוח להערות הציבור עד ליום 26.06.2021 בשעה 23:00. ככל שתהיינה הערות שיוטמעו, תועבר טיוטה מעודכנת.

קשיים משפטיים, ככל שישנם, ודרכי פתרונם:

לא נמצאו קשיים משפטיים באישור הצעת ההחלטה.

עמדת היועצים המשפטיים של משרדים אחרים שהצעת ההחלטה נוגעת להם:

אין.

עמדת היועץ המשפטי של המשרד שהשר העומד בראשו מגיש את ההצעה:

לעמדת היועצת המשפטית למשרד המשפטים אין מניעה משפטית באישור הצעת ההחלטה.

לאה ריזנבר, עו"ד
היועצת המשפטית למשרד המשפטים

י"ב בתמוז תשפ"א

22 ביוני 2022

תזכיר חוק

א. שם החוק המוצע

חוק-יסוד : הממשלה (תיקון מס' ...) (תיקונים שונים)

ב. מטרת החוק המוצע, הצורך בו, עיקרי הוראותיו והשפעתו על הדין הקיים

בשנת תש"ף יצרה הכנסת מוסד חדש במשטר הישראלי הוא ממשלת חילופים, קרי ממשלה שבה מכהנים לסירוגין ראש ממשלה וראש ממשלה חלופי. ראו תיקון מס' 8 לחוק-יסוד : הממשלה. הממשלה ה-35 והממשלה ה-36 הוקמו שתיהן כממשלת חילופים. לאור הניסיון שהצטבר עד כה וכדי לשפר את ההסדרים הנוגעים לאופן פעולתה של ממשלת חילופים מוצעים עתה תיקונים אחדים בחוק היסוד.

יתוקן חוק-יסוד : הממשלה כך שיתוקנו סעיפים 13א ו-25, יתווסף סעיף 1א43 ויוחלף סעיף 43ח.

ג. השפעת תזכיר החוק המוצע על התקציב ועל התקן המנהלי של המשרד היוזם, משרדים אחרים ורשויות אחרות.

הצעת החוק כוללת תיקון שיתיר מינוי של שני סגני שרים במשרד ראש הממשלה, בשונה מהדין הקיים המתיר מינוי של סגן שר אחד בלבד, כמו במשרדי ממשלה אחרים. בהתאם תתכן תוספת עלות תקציבית הכרוכה בכהונתו של סגן שר. יצוין כי עלות העסקה כוללת של סגן שר, לרבות לשכה ועוזרים, היא כ-3.3 מליון ₪ לשנה.

ד. להלן נוסח תזכיר החוק המוצע ודברי הסבר

תזכיר חוק יסוד מטעם משרד המשפטים:

תזכיר חוק-יסוד: הממשלה (תיקון מס'...) (תיקונים שונים)

1. תיקון סעיף 13א
בחוק-יסוד: הממשלה¹ (להלן – חוק היסוד), בסעיף 13א(ד)(2) המילים "רישה לעניין מספר השרים" – יימחקו.
2. תיקון סעיף 25
בסעיף 25(א) לחוק-היסוד, אחרי "סגן שר אחד" יבוא "ואולם ראש הממשלה רשאי למנות כאמור שני סגני שרים".
3. הוספת סעיף 1א43
אחרי סעיף 43א לחוק-היסוד יבוא:

"חילופים בשל 1א43 בלי לגרוע מהוראות סעיפים 13א ו-43א, חילופים התפזרות הכנסת בין ראש הממשלה וראש הממשלה החלופי ייערכו, לפני גמר תקופת בהתאם להוראות סעיף 13א(ז) ו-(ח), גם בכל אחד מהמועדים כמפורט להלן: כהונתה

(1) יום לאחר שנתקבל בכנסת, בקריאה השלישית, חוק על התפזרות הכנסת לפני גמר תקופת כהונתה, לפי סעיף 34 לחוק-יסוד: הכנסת², ובלבד שבקריאה השלישית הצביעו בעד החוק האמור שני חברי הכנסת לפחות שהיו מהסיעות ששריהן היו מזוהים כבעלי זיקה לראש הממשלה במועד השבעת הממשלה; לעניין זה, לא יובא במניין חברי הכנסת האמורים חבר הכנסת שבמועד השבעת הממשלה לא הביע בה אמון;

(2) ביום הקובע כמשמעותו בסעיף 36א לחוק-יסוד: הכנסת, אם לא נתקבל חוק התקציב עד היום שקדם לו."
4. תיקון סעיף 43ה
בסעיף 43ה(א) לחוק היסוד, אחרי "סגן שר אחד" יבוא "ובמשרד ראש הממשלה – שני סגני שרים".
5. החלפת סעיף 43ח
במקום סעיף 43ח לחוק-היסוד יבוא:

¹ ס"ח התשס"א, עמ' 158; התשי"ף, עמ' 34.
² ס"ח התשי"ח, עמ' 69; התשי"ף, עמ' 420.

"מניעת כהונת ראש 43ח. הפסיקה ממשלת חילופים לכהן לפני תום תקופתה הממשלה וראש הממשלה החלופי 28, לא יהיו רשאים ראש הממשלה וראש הממשלה בממשלה אחרת החלופי בממשלת חילופים לעמוד בראשות ממשלה אחרת שזכתה לאמון אותה הכנסת, או להיות חברים בה."

דברי הסבר

סעיף 1

לפי סעיף 13א(ג) לחוק-יסוד: הממשלה (להלן – חוק היסוד), מאפיין מרכזי של ממשלת חילופים הוא שכל שר וסגן שר בה מזוהה כבעל זיקה לראש הממשלה או לראש הממשלה החלופי. מאפיין מרכזי נוסף הוא שוויון הכוח בין שני ה"גושים" הפוליטיים שנוצרים עקב זיהוי זה. על כן מורה סעיף 13א(ד)(1) לחוק היסוד, ברישה שבו, כי מספר השרים המזוהים כבעלי זיקה לראש הממשלה יהיה שווה למספר השרים המזוהים כבעלי זיקה לראש הממשלה החלופי. עם זאת, חוק היסוד מתייחס גם למצב שבו שוויון מספרי כזה לא יהיה קיים, מכל טעם שהוא, בין בשלב כינון הממשלה ובין מאוחר יותר במהלך כהונתה. סעיף 13א(ד)(1) לחוק היסוד קובע, בסיפה שבו, כלל משלים שלפיו במצב כזה של אי שוויון מספרי "תקבע הממשלה מנגנון הצבעה שלפיו כוח ההצבעה של כלל השרים בעלי הזיקה לראש הממשלה בממשלה יהיה שווה לכוח ההצבעה של כלל השרים בעלי הזיקה לראש הממשלה החלופי, או כללים לעניין אופן קבלת ההחלטות שיבטיחו יחס כאמור". אלא שלפי סעיף 13א(ד)(2) לחוק היסוד כלל משלים זה חל רק ביחס למליאת הממשלה ואילו ביחס לוועדות השרים (בסייגים מסוימים) חל רק הכלל הבסיסי המחייב שוויון מספרי. כדי לאפשר לממשלת חילופים גמישות נוספת באופן פעילותה באמצעות ועדות שרים, מוצע, מצד אחד, לבטל את החובה המחייבת שוויון מספרי כאמור בין חברי אותן ועדות מקרב כל אחד מה"גושים", ומצד שני, להחיל גם על ועדות אלו את הכלל המשלים הקבוע בסעיף 13א(ד)(1) לעניין הצורך בקביעת מנגנון הצבעה או כללים לעניין אופן קבלת ההחלטות. כך, יינתן ביטוי מעשי לחלוקת הכוחות השוויונית בין שתי קבוצות השרים, גם במצבים שבהם מטעמים שונים לא ניתן או יש קושי לקיים שוויון מספרי בהרכב ועדות השרים, תוך שיובטח שוויון בכוח ההצבעה של שני ה"גושים". יובהר כי לפי סעיף 13א(ד)(2) לחוק היסוד ההוראה הקבועה בו, בתיקונים המוצעים לעיל, לא תחול לגבי ועדות שרים שזהות חבריהן נקבעה בחוק, אם החוק האמור אינו מאפשר לממשלה למנות להן חברים נוספים.

סעיפים 2 ו-4

לפי סעיף 25א(א) לחוק היסוד רשאי כל שר הממונה על משרד למנות לאותו משרד, בהליך מסוים הנקוב באותו סעיף, סגן שר אחד. מוצע לקבוע כי ראש הממשלה יהיה רשאי למנות שני סגני שרים. זאת, כדי להעמיד לרשות ראש הממשלה יד מסייעת נוספת לצורך מילוי תפקידיו השונים, והכל במסגרת העניינים

שימצא ראש הממשלה לנכון למסור לסגן או לסגני השרים שימונו.

סעיף 43 לחוק היסוד קובע כי מינוי סגני השרים בממשלת החילופים תעשה בהתאם לזיקת השר הממונה ובאישור ממשלת החילופים. מוצע להבהיר כי האמור בסעיף 43 חול גם על מינוי שני סגני שרים במשרד ראש הממשלה.

סעיף 3

ממשלת חלופים, לפי הגדרתה בסעיף 13א לחוק היסוד, היא ממשלה שבה מכהנים לסירוגין חבר הכנסת שהרכיב אותה וחבר הכנסת נוסף. ביצוע החילופין הוא יסוד משמעותי בממשלה כזאת, מבחינה ציבורית ופוליטית. שני חברי הכנסת האמורים מושבעים מראש לתפקידיהם ומועד החילופים אף הוא נקבע ומוצהר מראש בעת השבעת הממשלה, וזאת כדי להבטיח שההחלפה תעשה ללא צורך בקבלת אמון הכנסת וללא תלות ברצונו של ראש הממשלה המכהן ראשון לקיים את ההסכמה להחלפה. כדי להבטיח כי ביצוע החילופים לא יסוכל בדרך של תמיכת חברי הכנסת, שהם חברי סיעות ששריהן היו מזוהים עם ראש הממשלה שכיהן ראשון, בהצעת חוק להתפזרות הכנסת, מוצע לקבוע מנגנון המבטיח כי במקרה כזה יתבצעו חילופים בין ראשי הממשלה. כמו כן, מוצע לקבוע כי חילופים יתקיימו גם אם לא נתקבל חוק תקציב עד המועד הקובע לפי סעיף 36 לחוק-יסוד: הכנסת. זאת כדי לתת מענה לחשש דומה, שמה אי קבלת חוק התקציב השנתי תשמש ככלי לסיכול ביצוע החילופים.

סעיף 5

סעיף 43ח לחוק היסוד, שעניינו אי אמון בממשלת חילופים קובע לאמור: "43ח. החליטה הכנסת להביע אי-אמון בממשלת חילופים ולהביע אמון בממשלה אחרת, לפי סעיף 28, לא יהיו ראש הממשלה וראש הממשלה החלופי בממשלת החילופים שבה הובע אי-האמון רשאים לעמוד בראשות הממשלה האחרת".

הסעיף האמור משתלב במערך הכולל של ההסדרים הנוגעים לממשלת חילופים אשר מטרתם להבטיח יציבות ולצמצם את החשש מפני סיכול ההסכמה על החילופים בדרכים פרלמנטריות עוקפות. הסעיף מקטין את התועלת האישית והפוליטית שתצמח לראש הממשלה או לראש הממשלה החלופי מפירוק ממשלת החילופים והקמת ממשלה חדשה בראשותו, תוך עקיפת המחויבות שהתחייב בעת הרכבת ממשלת החילופים. ואולם סעיף 43ח בנוסחו היום מתייחס רק למצב שבו הממשלה החדשה תקום בדרך של הבעת אי אמון לפי סעיף 28 לחוק היסוד. מוצע להחליף את הוראת הסעיף האמור כך שיתייחס לכל המצבים שבהם תיכון ממשלה חדשה בתקופת כהונתה של אותה הכנסת שבה הוקמה ממשלת החילופים.

עוד מוצע לקבוע כי מי שכיהן כראש הממשלה או כראש הממשלה החלופי בממשלת החילופים לא יוכל לכהן כשר בממשלה החדשה כאמור, ולא רק כראש הממשלה בה.